

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 582/2021- 28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Dominikou Klementovou, advokátkou, Mostová 33, Ružomberok, proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline č. k. 1Tpo/43/2021-157 zo 17. augusta 2021 takto

rozhodol:

1. Uznesením Krajského súdu v Žiline č. k. 1Tpo/43/2021-157 zo 17. augusta 2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Krajského súdu v Žiline č. k. 1Tpo/43/2021-157 zo 17. augusta 2021 **sa zrušuje** a vec **sa vracia** na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Žiline **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške **576,12 eur** na účet jeho právnej zástupkyne do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa v sťažnostnom návrhu ústavnej sťažnosti doručenej ústavnému súdu 17. septembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojich práv zaručených v čl. 17 ods. 1 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Okresného súdu Ružomberok (ďalej len „okresný súd“) č. k. 2Tp/5/2021 z 15. júla 2021 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“), ako aj postupom a uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) č. k. 1Tpo/43/2021-157 zo 17. augusta 2021 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“; spolu ďalej

aj „napadnuté uznesenia“). Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd vyslovil porušenie avizovaných základných práv, zrušil napadnuté uznesenia a aby ho prepustil na slobodu. Súčasne navrhuje, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur, ktoré sú okresný súd aj krajský súd povinné mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu ústavného súdu. Ďalej sťažovateľ navrhuje, aby mu ústavný súd priznal náhradu trov konania vo výške 384,08 eur, ktorú sú okresný súd a krajský súd povinné vyplatiť jeho právnej zástupkyňi do jedného mesiaca od právoplatnosti nálezu ústavného súdu.

2. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa uznesením č. k. III. ÚS 582/2021-12 z 28. októbra 2021 ju prijal na ďalšie konanie v rozsahu namietaného porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a základného práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 4 dohovoru postupom a uznesením krajského súdu. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol.

3. Uznesením vyšetrovateľa odboru kriminálnej polície Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Ružomberku (ďalej len „vyšetrovateľ“) pod č. ČVS: ORP-103/VYS-RK-2021 z 10. mája 2021 (ďalej len „uznesenie o začatí trestného stíhania“) bolo začaté trestné stíhanie a súčasne bolo sťažovateľovi vznesené obvinenie pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a), b) a d) Trestného zákona. Prípisom z 12. mája 2021 bol sťažovateľ upozornený na zmenu právnej kvalifikácie konania popísaného v uznesení o začatí trestného stíhania. Konanie je v ďalšom konaní právne kvalifikované ako zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a), b) a d) a ods. 3 Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) Trestného zákona.

4. Uznesením okresného súdu č. k. 2Tp/5/2021 zo 16. mája 2021 bol sťažovateľ vzatý do väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku. Okresný súd podľa § 80 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku nenahradil väzbu sťažovateľa písomným sľubom a dohľadom probačného a mediačného úradníka. Sťažovateľ podal proti predmetnému uzneseniu okresného súdu sťažnosť. Uznesením krajského súdu č. k. 1Tpo/29/2021-111 z 1. júna 2021 bola táto sťažnosť podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietnutá.

5. V ďalšom priebehu konania podal sťažovateľ prostredníctvom svojho obhajcu žiadosť o prepustenie z väzby, ktorá bola uznesením okresného súdu zamietnutá. Okresný súd uznesením súčasne zmenil dôvody väzby tak, že vypustil dôvod kolúznej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, pričom dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zostali nezmenené. Súčasne okresný súd nenahradil väzbu sťažovateľa dohľadom probačného a mediačného úradníka.

6. Sťažovateľ podal proti uzneseniu okresného súdu sťažnosť. Uznesením krajského súdu bola predmetná sťažnosť podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietnutá.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Ako vyplýva z obsahu ústavnej sťažnosti, porušenie svojich práv identifikuje sťažovateľ v prvom rade v nedostatočnom odôvodnení rozhodnutí všeobecných súdov, pretože „v odôvodnení

uznesenia okresného súdu o zamietnutí jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu, ako aj v odôvodnení uznesenia krajského súdu o zamietnutí sťažnosti voči uzneseniu o nevyhovení žiadosti o prepustenie sťažovateľa z väzby, chýbajú jasné a zrozumiteľné dôvody, z ktorých by bolo možné vyvodit' opodstatnenosť ďalšieho trvania väzby sťažovateľa... krajský súd sa nevysporiadal so žiadnou z jeho námietok uvedených v sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu, a v odôvodnení svojho rozhodnutia len odkazuje a opakuje argumenty obsiahnuté v odôvodnení uznesenia okresného súdu, ktoré bolo absolútne nedostatočné a nepreskúmateľné. Takéto odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu, ktorý sa bez ďalšieho stotožnil s nedostatočným odôvodnením rozhodnutia okresného súdu, možno teda tiež považovať za nedostatočné a v konečnom dôsledku aj arbitrárne.“. Sťažovateľ je názoru, že odôvodnenie ďalšieho trvania väzby je v dôsledku používania stereotypných formulácií len formálne, pričom súdy sa dostatočne nezaoberali konkrétnymi okolnosťami jeho prípadu, ako ani dôkazmi svedčiacimi v jeho prospech.

8. V ďalšej argumentácii sťažovateľ akcentuje fakt, že záver všeobecných súdov o ďalšom trvaní väzby je založený v podstate len na výpovedi poškodenej a skutočnostiach uvedených v uznesení o vznesení obvinenia. Sťažovateľ poukazuje na nezohľadnenie výpovedí svedkov a nahrávky telefonického rozhovoru z 25. januára 2021, ktoré svedčia v jeho prospech. Odôvodnenie väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je podľa názoru sťažovateľa nedostatočné. V tomto smere všeobecným súdom postačoval iba poukaz na „*druh, charakter, rozsah či závažnosť trestnej činnosti... rozhodnutie súdov o ďalšom trvaní väzby nemôže byť založené len na skutočnosti, že sťažovateľ mal požívať alkoholické nápoje a že má byť pod ich vplyvom agresívny, ale musí sa zakladať na tom, že súd má dôkazmi podložené dôvodné podozrenie, že sťažovateľ sa dopustil konania, ktoré je mu kladené za vinu. Krajský súd sa tak vôbec nezaoberal sťažovateľom namietaným nepodloženým konštatovaním okresného súdu, ktorý uviedol, že sťažovateľ má často požívať alkoholické nápoje a má byť pod ich vplyvom agresívny, čo v dovedy vykonanom konaní vôbec dokázané nebolo, no naopak si toto nepodložené konštatovanie okresného súdu zobral za vlastné a sám ním dôvodil v uznesení o zamietnutí sťažnosti sťažovateľa, pričom svoje rozhodnutie o dôvodnosti väzby založil (rovnako ako okresný súd) práve na tomto argumente. S touto zásadou námietkou sa teda krajský súd vôbec nevysporiadal, čím nenapravil uvedené namietané pochybenie na strane súdu nižšieho stupňa, a navyše okrem toho bez akýchkoľvek dôkazov, resp. odkazu na výpoveď konkrétneho svedka uviedol, že u jednotlivých príslušníkov domácnosti malo takéto správanie sťažovateľa vzbudzovať stres, strach a úzkosť, práve naopak uvádzali, že zo sťažovateľa vôbec nemajú strach, že ho majú radi, a že vždy sa na neho tešia, keď príde domov z práce zo zahraničia po šiestich týždňoch.“.*

9. Ďalšie dôvody ústavnej sťažnosti súvisia s absenciou materiálnych podmienok väzby. Sťažovateľ argumentuje, že všeobecné súdy sa nezaoberali existenciou, respektíve pretrvávaním materiálnych podmienok väzby. Podľa vlastných slov „*poukazoval najmä na to, že aj ak pre počiatočné štádium väzby postačovala existencia podozrenia, že mal spáchať trestný čin, po uplynutí určitého času už splnenie tejto podmienky nestačí a treba zisťovať, či sú dané aj iné dôvody ospravedlňujúce pozbavenie slobody, a či sú relevantné a dostačujúce, čo v prípade sťažovateľa na základe vykonaných dôkazov vôbec nebolo splnené...“.* Celé trestné konanie sa zakladá len na tvrdeniach jeho manželky, pričom všeobecné súdy nezohľadnili dôkazy svedčiace v jeho prospech. V tejto súvislosti tiež prezentuje námietku nedôveryhodnosti výpovede syna [REDACTED]. Dôvodí znaleckými posudkami z odboru zdravotníctva a farmácie, odvetvia psychiatrie a odboru

psychológie vo veci vyšetrenia duševného stavu sťažovateľa a svedkov – poškodenej manželky [REDAKOVANÉ], dcér [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a syna [REDAKOVANÉ], ktoré boli zabezpečené po vydaní uznesenia okresného súdu a uznesenia krajského súdu, pričom „všetky skutočnosti, ktoré sťažovateľ tvrdí a namieta od začiatku trestného konania, boli týmito znaleckými posudkami potvrdené. Zo záverov uvedených znaleckých posudkov totiž zhrnutím vyplýva, že ani i poškodenej manželky a ani u jedného z vyšetrených detí sťažovateľa nie je prítomný syndróm týranej osoby (syndróm CAN), pričom ani pri jednom z nich neboli zistené psychické príznaky, ktoré by vznikli v priamej príčinnej súvislosti s vyšetrovaním skutkom.“

10. Sťažovateľ vzhliada zásah do svojich základných práv aj v tom, že okresný súd a krajský súd sa zaoberali možnosťou nahradenia väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka len v závere napadnutých uznesení a okrajovo. Dôvodí, že „konajúce súdy žiadosť obvineného o nahradenie väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka zamietli, a to len so všeobecným poukazom na osobu obvineného, ktorá podľa súdov nedáva dostatočné záruky k tomu, aby väzba mohla byť nahradená dohľadom probačného a mediačného úradníka za súčasného uloženia primeraných povinností a obmedzená, pričom znova nepodložene poukazovali na to, že sťažovateľ má často používať alkoholické nápoje a má byť pod ich vplyvom agresívny. Súdy nezobrali do úvahy ani to, že sťažovateľ doteraz viedol riadny život a pobyt vo väzbe je pre neho mimoriadne stresujúci, a ani to, že namietal, že nevidí dôvod na to, aby bol súdom hodnotený ako osoba, ktorá nedáva záruku, aby mohla byť väzba nahradená iným inštitútom.“. Ďalšie argumentačné línie súvisiace s nenahradením väzby sťažovateľ upína na právoplatné uznesenie o nariadení neodkladného opatrenia: „Okrem toho krajský súd pri hodnotení možnosti náhrady väzby dohľadom poukázal na to, že sťažovateľ má mať prístup do spoločnej domácnosti, v ktorej majú trvalý pobyt poškodené osoby, a to napriek tomu, že sťažovateľ v svojej žiadosti o prepustenie na slobodu uviedol, že na návrh jeho manželky [REDAKOVANÉ] bolo v inom konaní Okresného súdu Ružomberok vydané na podklade vedeného trestného stíhania proti sťažovateľovi uznesenie sp. zn. 5C/8/2021-13 o nariadení neodkladného opatrenia zo dňa 11.06.2021 (vykonateľné jeho doručením), ktorým boli sťažovateľovi uložené povinnosti spočívajúce v zákaze jeho vstupu do spoločnej domácnosti, vrátane pozemkov v blízkosti rodinného domu, zákaze približovať sa k poškodenej a maloletým dcéram, a zákaze kontaktovať poškodenú a maloleté dcéry. Sťažovateľ k uvedenému podotýka, že uvedené neodkladné opatrenie voči jeho manželke je v súčasnosti právoplatné a vykonateľné.“

III.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

11. Ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie požiadal krajský súd o vyjadrenie. Krajský súd sa k ústavnej sťažnosti vyjadril listom č. k. Spr 381/2021 z 22. novembra 2021 prostredníctvom predsedníčky súdu a predsedu senátu.

12. Predseda senátu krajského súdu sa s argumentáciou uvedenou v ústavnej sťažnosti nestotožnil. Z vyjadrenia vyplýva: „Pokiaľ sa týka podstaty prijatej ústavnej sťažnosti, ktorou obvinený namietal porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy

a základného práva na osobnú slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 4 dohovoru, je potrebné zo strany krajského súdu uviesť nasledovné: Ako už bolo vyššie uvedené, obvinený je v súčasnosti stíhaný v prípravnom konaní pre zločin definovaný v ustanovení § 11 ods. 1 Tr. zák. Dôvodnosť podozrenia, na základe ktorého bolo začaté trestné stíhanie a vznesené obvinenie [REDAKOVANÉ], bola v čase rozhodovania krajského súdu o jeho väzbe potvrdená priebežne vykonanými dôkazmi v prípravnom konaní. Medzi tieto dôkazy patrila najmä výpoveď poškodenej – manželky obvineného [REDAKOVANÉ]. Z obsahu výpovede tejto svedkyne v označenom štádiu trestného konania vyplývalo, že obvinený mal stíhanú trestnú činnosť páchať tak, ako to bolo uvedené v samotnom uznesení o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia. Výpoveď poškodenej bola čiastočne verifikovaná výpoveďou spoločného syna s obvineným – svedka [REDAKOVANÉ]. Tento svedok v prípravnom konaní okrem iného uviedol, že v minulosti bol zo strany obvineného fyzicky bitý a obdobného konania sa mal dopúšťať aj proti jeho matke – poškodenej. Obvinený mal stíhanú trestnú činnosť páchať pod vplyvom alkoholu. V neposlednom rade, pokiaľ sa týka dôvodov trestného stíhania obvineného, je potrebné zo strany krajského súdu doplniť, že protiprávneho konania sa mal dopúšťať minimálne v období od roku 2007 až do začiatku mesiaca apríl 2021. Protiprávne konanie malo smerovať proti všetkým rodinným príslušníkom domácnosti, a to, ako už bolo zmienené, pod vplyvom pozitívnych alkoholických nápojov. Správanie obvineného bolo najmä po udaní poškodenej agresívne a nevypočítateľné. U jednotlivých rodinných príslušníkov malo takéto konanie vzbudzovať stres, strach a úzkosť, a to v spojení s ich fyzickým napádaním. Podľa názoru krajského súdu, ako aj judikatúry Ústavného súdu SR, dôvodné podozrenie nie je potrebné dokladať aj dôkazmi (IV. ÚS 124/2003). Bolo by to, vychádzajúc aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, „nelogické, aby pre účely čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, t. j. na uvalenie väzby, bol trestný čin jednoznačne definovaný a aj preukázaný, pretože to je cieľom vyšetrovania a súdneho konania, normálny priebeh ktorého má práve zabezpečiť vyšetrovacía väzba obvineného“ (rozhodnutie Komisie vo veci sťažnosti č. 8087/77 z 3. mája 1978). V dôsledku toho má vyšetrovacía väzba zabezpečiť „nerušený priebeh oficiálneho vyšetrovania a nadväzujúceho súdneho konania“ (rozhodnutie Komisie v prípadoch sťažnosti č. 8224/78 z 5. decembra 1978, sťažnosti č. 8118/78 z 19. marca 1981, sťažnosti č. 8339/78 z 12. júla 1979 a iné).“

13. Predsedníčka krajského súdu sa s vyjadrením predsedu senátu v plnom rozsahu stotožnila, zdôrazňujúc, že „v čase rozhodovania krajského súdu o väzbe sťažovateľa bola dôvodnosť podozrenia potvrdená priebežne vykonanými dôkazmi v prípravnom konaní, a to výpoveďami svedkov... namietané trestné stíhanie obvineného, vedené na základe dôvodného podozrenia, bolo v celom rozsahu zákonné a dôvodné“.

14. V závere svojho vyjadrenia predsedníčka krajského súdu navrhla, aby ústavný súd z uvedených dôvodov ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovel.

III.2. Replika sťažovateľa:

15. Ústavný súd zaslal vyjadrenie krajského súdu sťažovateľovi, ktorý sa v podaní z 3. decembra 2021 v podstate pridržal a zotrval na podanej ústavnej sťažnosti a tam prezentovaných sťažnostných

argumentačných líniách. Sťažovateľ navyše vyslovil nesúhlas s vyjadrením krajského súdu, a to vo viacerých aspektoch.

16. Najskôr sa sťažovateľ vyjadril k argumentácii krajského súdu o zákonnosti a dôvodnosti vedeného trestného stíhania. Uviedol, že „čo sa týka krajským súdom tvrdenej zákonnosti a dôvodnosti trestného stíhania... krajský súd zrejme nepochopil podstatu podanej ústavnej sťažnosti. Sťažovateľ totižto namietal, že jeho základné právo na osobnú slobodu... a právo na slobodu a bezpečnosť..., bolo porušené uznesením krajského súdu týkajúcim sa jeho ďalšieho väzobného stíhania... preto považuje za úplne nadbytočné, aby krajský súd vo svojom vyjadrení poukazoval na celkom zrejmu okolnosť, a to že „až celkové výsledky vykonaného vyšetrovania v prípravnom konaní budú riadnym podkladom na vydanie relevantného rozhodnutia vyšetrovateľa, resp. prokurátora, o jeho skončení. Žiadosťou o prepustenie z väzby na slobodu a sťažnosťou proti uzneseniu okresného súdu o jej zamietnutí sťažovateľ neočakával, že krajský súd rozhodne o jeho vine alebo nevine, resp. o skončení trestného stíhania... Sťažovateľ uvedeným postupom žiadal, aby sa súdy riadne zaoberali dôvodnosťou jeho väzobného stíhania, prípadne možnosťami jeho nahradenia iným inštitútom, a nakoľko k uvedenému v prípade sťažovateľa nedošlo, podanou ústavnou sťažnosťou sa domáha, aby Ústavný súd SR vyslovil, že jeho základné práva boli porušené.“.

17. V ďalšom obsahu podaného vyjadrenia sťažovateľ opätovne poukázal na to, že krajský súd sa nedostatočne zaoberal argumentáciou, ktorú predostrel na svoju obranu, pokiaľ ide o dôvodnosť väzby, keďže „vôbec nebral do úvahy a absolútne ignoroval jednak už vykonané dôkazy v prípravnom konaní, ako aj tvrdenia sťažovateľa, ktoré poukazovali na jeho nevinu, resp. viny ho zbavovali, a teda nezaoberal sa tým, či v predmetnej veci vôbec existujú, resp. či pretrvávajú materiálne podmienky väzby, pričom svoje rozhodnutie okrem toho aj nedostatočne odôvodnil. Sťažovateľ tiež namietal tvrdenia krajského súdu o tom, že väzba sťažovateľa mala byť potvrdená priebežne vykonávanými dôkazmi v prípravnom konaní, a v súvislosti s tým poukazuje, že krajský súd sa aj vo svojom vyjadrení odvoláva len na dva dôkazy, ktorými mal mať preukázanú dôvodnosť väzobného stíhania sťažovateľa, a to výpoveď poškodenej [REDAKOVANÉ] vykonanú dňa 15.05.2021, a čiastočnú výpoveď [REDAKOVANÉ] vykonanú nasledujúci deň 16.05.2021, ktoré obe (ako je zrejmé) boli vykonané hneď na začiatku trestného stíhania (teda v deň obmedzenia osobnej slobody sťažovateľa a nasledujúci deň). Ku dňu 17.08.2021, kedy krajský súd rozhodoval o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu o zamietnutí jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu, však bolo v predmetnej veci v prípravnom konaní vypočutých ďalších 17 osôb, a zabezpečené aj ďalšie dôkazy, ktorými sa súdy pri svojom rozhodovaní vôbec nezaoberali a ignorovali ich, a to napriek tomu, že sťažovateľ na ne poukazoval, nakoľko ho zbavovali viny, čím oslabovali aj dôvodnosť ďalšieho trvania väzby. Konania, ktorých sa mal dopustiť, a ktoré sa mu v uznesení o vznesení obvinenia kládli za vinu, boli teda už v tom čase vyvrátené viacerými výpoveďami svedkov, najmä jeho dcér [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], ako aj svedkom [REDAKOVANÉ], tiež svedkami [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a mnohými ďalšími, ako aj nahrávkou telefonického rozhovoru zo dňa 25.01.2021 medzi poškodenou a jej dcérou [REDAKOVANÉ], z obsahu ktorej jednoznačne vyplýva, že manželka obvineného sa ho už mesiace plánovala zbaviť, nakoľko sa mu chcela zo žiarlivosti pomstiť. Sťažovateľ teda k vyjadreniu krajského súdu opätovne poukazuje, že tak v odôvodnení predmetného

napadnutého uznesenia, ako aj vo vyjadrení krajského súdu k ústavnej sťažnosti absentujú jasné a zrozumiteľné dôvody, z ktorých by bolo možné vyvodit' opodstatnenosť rozhodnutia o dôvodnosti ďalšieho trvania väzby sťažovateľa, a je teda zrejmé, že súd sa prípadom absolútne nedostatočne zaoberal, pričom len formálne a automaticky bez ďalšieho skúmania opakoval (a opakuje) tie isté zistenia zo začiatku trestného konania a následnými ďalšími dôkazmi sa vôbec nezaoberal (a nezaoberá), a to aj napriek tomu, že v tomto prípade, ako to vyplýva aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, bol pri svojom rozhodovaní povinný uplatniť tzv. zostrovaciu zásadu dokazovania, podľa ktorej sa pre účely ďalšieho trvania väzby má stupeň podozrenia zvyšovať posilňovaním dôkaznej situácie a nie naopak znižovať, ako to bolo v prípade sťažovateľa.“

18. V súvislosti s vyjadrením krajského súdu k ústavnej sťažnosti sťažovateľ poukázal aj na to, že krajský súd sa nevyjadril k sťažnostným námietkam týkajúcim sa možnosti nahradenia väzobného stíhania.

19. V závere podaného vyjadrenia sťažovateľ uviedol: „Záverom sťažovateľ teda konštatuje, že všetky vyššie uvedené skutočnosti svedčia len o tom, že krajský súd sa rovnako ako v predchádzajúcom konaní vôbec neoboznámil so skutočnosťami uvádzanými sťažovateľom v jeho ústavnej sťažnosti, nakoľko vo svojom vyjadrení len formálne zhrnul dôvody uvádzané v napadnutom uznesení, pričom zároveň naďalej trvá na nepodložených a neodôvodnených tvrdeniach bez akýchkoľvek relevantných argumentov týkajúcich sa namietaných skutočností v ústavnej sťažnosti sťažovateľa.“

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

20. Jadrom podanej ústavnej sťažovateľa v rozsahu, v akom bola prijatá na ďalšie konanie, je v podstate námietka nedostatku odôvodnenia napadnutého uznesenia, a to vo viacerých aspektoch. Sťažovateľ namieta, že krajský súd sa nevyrovnal s jeho obranou, pokiaľ ide o podmienky väzobného stíhania a možnosť nahradenia väzby miernejším opatrením.

21. Ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú prax, v ktorej opakovane akcentuje požiadavku náležitého odôvodnenia väzobných rozhodnutí (napr. I. ÚS 250/2014, III. ÚS 115/08, III. ÚS 207/2014). Účelom čl. 5 ods. 4 dohovoru aj čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy je poskytnutie práva osobám, ktoré boli pozbavené osobnej slobody, spočívajúceho v možnosti súdnej kontroly rozhodnutí a opatrení, na základe ktorých bol zásah do ich osobnej slobody vykonaný. Medzi záruky, ktoré garantujú tieto články, nepochybne patrí aj právo osoby predložiť súdu argumenty a vyjadrenia proti svojmu ponechaniu vo väzbe (m. m. napr. I. ÚS 250/2014, III. ÚS 84/06, III. ÚS 291/06), ako aj právo osoby na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody či skutkové okolnosti svedčiace pre i proti odkloneniu sa od pravidla rešpektovania osobnej slobody a musia tieto dôvody uviesť vo svojich rozhodnutiach.

22. Preskúmaním napadnutého uznesenia a ďalších príloh ústavný súd zistil, že krajský súd sa dôsledne neriadil uvedenými požiadavkami kladenými na rozhodovanie o väzbe sťažovateľa,

pretože sa nevyrovnal s relevantnou argumentáciou uvedenou v sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu.

23. Pokiaľ ide o dôvodnosť väzby, ústavný súd v úvode podotýka, že s postupujúcim väzobným stíhaním je nevyhnutné, aby sa dôkazná situácia svedčiaca v prospech podozrenia zo spáchania stíhaného trestného činu neoslabovala (k tomu pozri napr. IV. ÚS 124/03, IV. ÚS 541/2021), ale aby sa potvrdzovala, či dokonca zosilňovala. Dôkazná situácia vtelená do odôvodnenia rozhodnutia o vzatí do väzby by mala pri predlžovaní väzby vykazovať určitý kvalitatívny progres. Ústavný súd je názoru, že v odôvodnení rozhodnutí všeobecných súdov, ktorými bola zamietnutá žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby, takýto progres v porovnaní s dôvodmi rozhodnutí, ktorými bola sťažovateľovi uvalená väzba, absentuje.

24. Sťažovateľ ponúkol v sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu viaceré celkom konkrétne argumenty svedčiace proti dôvodnosti obvinenia, ktoré mu bolo vznesené, a teda súčasne aj proti jeho ponechaniu vo väzbe. Konkrétne poukázal na tendenčnosť a ovplyvnenosť výpovede [REDAKOVANÉ]. Podotkol, že už 28. mája 2021 navrhol vyšetrovanie duševného stavu spomenutého svedka, k čomu stále nedošlo. Okrem toho uviedol, že z výpovede tohto svedka vyplýva, že svedkom bitiek [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] zo strany sťažovateľa nebol. Ďalej sťažovateľ upriamil pozornosť na tendenčnosť výpovede [REDAKOVANÉ]. V nadväzujúcej argumentácii poukázal na preňho pozitívne aspekty výpovede [REDAKOVANÉ]. Táto svedkyňa vypovedala, že zo sťažovateľa nikdy nemala strach, nikdy nebola svedkom toho, že by matku alebo jej sestru napadol. Podľa sťažovateľa dokonca vypovedala v jeho prospech a uviedla, že jej chýba. Sťažovateľ tiež poukázal na pozitívne aspekty výpovede [REDAKOVANÉ], irelevanciu výpovede [REDAKOVANÉ] a zvukovú nahrávku z 25. januára 2021. Naposledy zmienený dôkaz má podľa sťažovateľovho názoru dosvedčovať, že trestné stíhanie a obvinenie naňho plánovite vykonštruovala [REDAKOVANÉ]. Sťažovateľ v konaní pred všeobecným súdom tiež vyhlásil, že v prípade prepustenia z väzby na slobodu bude bývať u [REDAKOVANÉ] a vyhne sa všetkému kontaktu s poškodenými.

25. Na tomto mieste ústavný súd osobitne akcentuje, že v napadnutom uznesení absentuje akékoľvek vysporiadanie so zmienenými argumentmi. Pri týchto všetkých relevantných okolnostiach sa krajský súd vo svojej rozhodovacej činnosti obmedzil na rovnakú reakciu, ako v prípade vzatia sťažovateľa do väzby, keď podotkol, že dôvodnosť obvinenia sťažovateľa je daná výpoveďou [REDAKOVANÉ] a parciálne aj [REDAKOVANÉ]. Krajský súd teda nijako nereagoval na vývoj dôkaznej situácie po realizácii výpovedí ďalších svedkov. Takisto absentuje vysporiadanie sa s tou časťou sťažnostnej argumentácie, ktorou sťažovateľ spochybňoval hodnovernosť ťažiskových svedeckých výpovedí [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]. Na uvedené okruhy krajský súd nereagoval napriek tomu, že dôvodnosť obvinenia ako podstatná otázka determinujúca možnosť uvalenia väzby a držania vo väzbe spočíva práve v prepisom telefonického hovoru spochybnenej výpovedi [REDAKOVANÉ] a sčasti v spochybnenej výpovedi [REDAKOVANÉ].

26. Len marginálne ústavný súd podotýka, že si uvedomuje a plne sa pridáva ustálenej judikatúry, podľa ktorej vo fáze rozhodovania o väzbe nemá dochádzať k vyhodnocovaniu dôkaznej situácie tak, ako pri rozhodovaní vo veci samej. Všeobecný súd sa pri rozhodovaní o väzbe nezameriava na hodnotenie dôkazov spôsobom upraveným v § 2 ods. 12 Trestného poriadku (m. m. napr.

I. ÚS 364/2021, II. ÚS 115/2016, II. ÚS 24/2020, I. ÚS 552/2020). Uvedené však všeobecné súdy nezbavuje povinnosti verifikovať predovšetkým dôkazy, na ktorých je obvinenie, a v dôsledku toho i väzobné stíhanie, postavené, a to predovšetkým vtedy, keď ho k tomu nabáda relevantná sťažnostná apológia väzobne stíhanej osoby. Pokiaľ je obvinenie postavené na dvoch svedeckých výpovediach tak na začiatku trestného stíhania, ako aj v jeho neskoršom štádiu, dôkazy vykonané po vzatí do väzby nie sú z hľadiska vývoja podozrenia vyhodnotené a obvinený spochybňuje hodnovernosť výpovedí odôvodňujúcich obvinenie, čím súčasne spochybňuje i úroveň dôvodnosti podozrenia zo spáchania trestného činu, krajský súd má na argumenty obvineného poskytnúť relevantnú odpoveď. Túto požiadavku ústavný súd chápe tak, že vykonané dôkazy je potrebné vyhodnotiť z hľadiska vývoja dôkaznej situácie, teda z hľadiska vývoja podozrenia. Uvedené predstavuje nevyhnutnú podmienku (*conditio sine qua non*) ďalšieho trvania väzobného stíhania.

27. Z uvedených dôvodov treba napadnuté uznesenie, ktoré v podstate odobrilo zbavenie osobnej slobody sťažovateľa, v tomto aspekte kvalifikovať ako arbitrárne (m. m. napr. I. ÚS 250/2014). V predmetnej súvislosti je teda ústavný súd názoru, že vzhľadom na absenciu akejkoľvek reakcie krajského súdu na uvedenú argumentáciu sťažovateľa je uznesenie krajského súdu v predmetných častiach ústavne neudržateľné. Ústavná neudržateľnosť spočíva v tom, že uznesenie je v prezentovaných intenciách odôvodnené nedostatočne. Preto ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti považuje za dôvodnú a pristúpil k zrušeniu napádaného uznesenia. V ďalšom konaní bude úlohou krajského súdu náležite sa vysporiadať s argumentáciou sťažovateľa o zoslabení väzobných dôvodov.

28. Vo vzťahu k možnostiam nahradenia väzby sťažovateľa miernejším opatrením dáva ústavný súd do pozornosti svoje závery týkajúce sa prieskumu odôvodnení rozhodnutí všeobecného súdnictva. Odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a druhostupňového súdu nemožno posudzovať izolovane (m. m. napr. IV. ÚS 372/08, III. ÚS 808/2016, III. ÚS 227/2020, III. ÚS 341/2021, III. ÚS 489/2021), pretože tieto konania z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania rozhodnutí všeobecných súdov (prvostupňového aj druhostupňového), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (m. m. napr. III. ÚS 489/2021, IV. ÚS 350/09). Vzhľadom na uvedené argumentačné línie a obsahovú spätosť (spojitosť) napadnutého uznesenia s uznesením okresného súdu je ústavný súd názoru, že odôvodnenie nenahradenia väzby sťažovateľa miernejším opatrením nie je ústavne neakceptovateľné. Pokiaľ sťažovateľ v ústavnej sťažnosti v tejto súvislosti koncentruje pozornosť aj na neodkladné opatrenie, ktoré mu bolo nariadené, pre ústavný súd je podstatné, že uvedeným neargumentoval v sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu. Uznesenie krajského súdu preto nie je z tohto pohľadu nedostatočne odôvodnené, a teda ani ústavne neudržateľné.

29. Ústavný súd sa nestotožnil ani s tou časťou sťažnostnej argumentácie, v ktorej sa sťažovateľ odvolal na zabezpečené znalecké posudky. Treba uviesť, že tieto dôkazy sa síce javia ako spôsobilé prispieť k objektívnemu vyhodnoteniu svedeckých výpovedí, predmetná dôkazná materia však, ako sťažovateľ naostatok sám uznáva a konštatuje, bola zabezpečená po vydaní rozhodnutí všeobecných súdov. Je teda logické, že všeobecné súdy ju v rámci svojej rozhodovacej činnosti nemohli reflektovať a zhodnotiť. Ústavný súd preto argumentáciu predmetnými znaleckými posudkami nepojal do vyhodnocovania dôvodnosti ústavnej sťažnosti. Uvedené však nezbavuje všeobecné súdnictvo zodpovednosti za pasivitu pri reakcii na sťažovateľov návrh vyšetriť duševný stav svedka [REDACTED]. Ak by totiž toto vyšetrovanie bolo vykonané včas, mohli mať väzobné

súdy k dispozícii podstatný dôkaz už v čase rozhodovania o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby. V dôsledku toho nemožno vylúčiť, že by o jeho žiadosti rozhodli pozitívne, čo by malo priamy dopad na dĺžku pozbavenia osobnej slobody sťažovateľa.

30. Sťažovateľ bol uznesením okresného súdu č. k. 2Tp/5/2021 zo 4. októbra 2021 prepustený na slobodu, pričom jeho väzba bola podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nahradená dohľadom probačného a mediačného úradníka. Aj napriek tejto skutočnosti ústavný súd vrátil vec krajskému súdu na ďalšie konanie z dôvodu podrobne špecifikovaného v bode 27 tohto nálezu. Ústavný súd nerozhodoval vo vzťahu k návrhu sťažovateľa, aby všeobecný súd rozhodol o jeho bezodkladnom prepustení z väzby na slobodu. Ústavný súd permanentne podotýka, že o väzbe je možné rozhodovať výlučne s účinkami *pro futuro*, teda len do budúcnosti, nie so spätnou účinnosťou (m. m. napr. I. ÚS 87/04, I. ÚS 217/05, I. ÚS 237/2015, I. ÚS 82/2019, I. ÚS 107/2021, II. ÚS 108/08, II. ÚS 595/2012, II. ÚS 111/2018, II. ÚS 178/2018, II. ÚS 200/2019, III. ÚS 322/05, III. ÚS 16/2021, III. ÚS 347/2021). Petit ústavnej sťažnosti je v tejto časti v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou ústavného súdu nevykonateľný (m. m. napr. I. ÚS 686/2016).

V.

Finančné zadosťučinenie a trovy konania

31. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti viackrát vyriekol, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo, a to spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, III. ÚS 140/07, III. ÚS 187/2017, III. ÚS 342/2018, III. ÚS 169/2020, III. ÚS 299/2020, III. ÚS 298/2021, III. ÚS 481/2021).

32. Zohľadňujúc predovšetkým charakter a intenzitu porušenia základného práva sťažovateľa, ústavný súd dospel k záveru, že len vyslovenie porušenia základného práva v danom prípade je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd uvádza, že priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v tomto prípade nie je žiaduce, a preto sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie nepriznal (bod 4 výrokovej časti nálezu). Pri rozhodovaní vzal ústavný súd do úvahy skutočnosť, že podstata namietaného porušenia sťažovateľom uvedených základných práv a slobôd spočíva „iba“ v čiastočne nedostatočnom odôvodnení uznesenia krajského súdu.

33. Zistené porušenie základných práv sťažovateľa odôvodňuje, aby mu krajský súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli zastúpením advokátom. Suma náhrady 576,12 eur bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina priemernej mzdy za predchádzajúci polrok (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 3 vyhlášky) vo výške 181,17 eur za jeden úkon právnej služby. Sťažovateľ má nárok na náhradu za 3 úkony právnej služby v roku 2021 (prevzatie a príprava zastupovania, podanie ústavnej sťažnosti a stanovisko k vyjadreniu krajského súdu), čo úhrnom predstavuje 543,51 eur. K tejto sume je potrebné podľa § 18 ods. 3 vyhlášky

pripočítať paušálnu náhradu výdavkov vo výške jednej stotiny výpočtového základu (10,87 eur) za každý úkon právnej služby, teda spolu vo výške 32,61 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. januára 2022

Peter Straka
predseda senátu